NASTOPI/PREDAVANJA

A. Jurišić

Težko je imeti dober nastop/predavanje. Morda Vam bodo pomagali naslednji nasveti, ki so povzeti po Godsilu [Go] in Gallianu [Ga].

UVOD

Ti napotki so namenjeni za vsak nastop, ki je krajši od serije predavanj, večina napotkov pa velja tudi tedaj. Dober nastop je veščina, ki jo bodo mnogi študentje znali koristno uporabiti pri iskanju službe. Ekipe so uspešne, če znajo dobro opraviti majhne stvari. Isto velja tudi za dober nastop.
Prvi nasvet, ki se ga je vredno zapomniti, je, da bi moral biti Tvoj cilj prepričati poslušalce, da je tema Tvojega predavanja zanimiva in vredna nadaljnje študije. Torej stojiš pred občinstvom zato, da jih prepričaš, ne pa izobražuješ. Pri izvajanju te naloge pride običajno do napak, ki so bodisi strateške ali pa taktične narave. (Strateška napaka je, ko armada napade napačno deželo, taktična napaka pa je, ko vaša artiljerija bombardira svoje enote.) Najprej se pogovorimo o strategiji, saj je verjetno pomembnejša.

STRATEGIJA

1. **Tvoj nastop mora biti temeljito in podrobno načrtovan.** To je verjetno najbolj pomemben nasvet v tem sestavku. Potem, ko si se pozanimal(a) o svojem bodočem občinstvu in njihovem nivoju znanja ter verjameš, da jih bo zanimala Tvoja tema, začni priprave s sestavo načrta dolgega do pol strani. Le-ta naj se sestoji iz treh ali štirih glavnih točk. Ko si si na jasnem katere so te točke, začni načrtovat, kako jih je najlažje predstaviti.

2. **Ne poskušaj povedati preveč.** Edini način, da pokriješ veliko materila, je, da ga veliko izpustiš. Ni pravično pričakovati od občinstva, da lahko absorbirajo v eni uri več kot tri ali štiri nove ideje.

3. **Izogibaj se dokazom.** Če že moraš kaj dokazati, naj bo to dokaz s primerom. Predstaviti hočes ideje. Edina bitja, ki želе videti vse podrobnosti dokazov, so študentje, ki morajo oddati kompletne dokaze v naslednjih štiriindvajsetih urah (pa še oni niso zares iz srca zainteresirani).

4. **Ne precenjuj dojemljivosti svojega občinstva.** Celo (ustrezno razbujeni) profesorji v Tvojem občinstvu si le s težavo zapomnijo osnovna dejstva s področja njihove specializacije ...

5. **Ne precenjuj kaj občinstvo ve o Tvoji temi.** V večini primerov je povsem nerealistično pričakovati, da večina Tvojega občinstva pozna osnovne koncepte Tvoje teme. Ti jim jih moraš razložiti. Za te stvari je potrebno veliko časa, ki bi ga raje porabil(a) za bolj sofisticirane zadeve, toda demonstracije Tvoje sofisticiranosti ne bi smela biti Tvoj cilj. Uporabljaj čim manj neobičajnih pojmov in simbolov. Če pa jih že uporabljaš, svoje občinstvo spomni na njihove definicije/pomen.

TAKTIKA

1. **Nastop bi moral imeti uvod, jedro in zaključek.** Ne začni z definicijo (tudi če ni zelo zapletena). Ne začni s pisanjem glavnega izreka (v popolni tišini). Pripravi kristalno jasen uvod. Morda začni z izzivalnim vprašanjem, kakšno nepričakovano uporabo ali predlogom. Na začetku se spodobi podati tudi kratek opis snovi, ki jo nameravaš naložiti na pleča svojih "jetnikov". Izberi kratek in informativen naslov ("zveneči" naslovi so običajno slabi.)

2. **Naj Tvoje občinstvo v vsakem trenutku ve kaj počneš.** Ko je Columb izplul, ni vedel kam gre, ko je prispel, ni vedel kje je in ko se je vrnil, ne vedel kje je bil. Ti nimaš razloga, da ga posnemaš. Povej kaj nameravaš narediti, le-to stori previdno in jasno, ter končno povzemi kar si opravil(a). V vsakem trenutku moraš vedeti (prav tako pa tudi vsak poslušalec) kaj počneš, in tudi zakaj. (Na primer, definiraš, podajaš glavno idejo dokaza, povzemaš zgodovino svoje tematike,...). Zanemarjanje tega napotka je med najbolj pogostimi napakami študentov.

3. **Stvari naj bodo dobro motivirane.** Ne govori le o tem kar je bilo narejeno, temveč tudi zakaj je bilo narejeno. V primeru nekaterih problemov je na to prav težko odgovoriti. Pri tem Ti lahko pomagajo analogije in indikatorji povezanosti z drugimi področji. Če je le možno, poveži svojo temo z drugimi področji. Postavi svojo temo v širši kontekst, pojasni, zakaj te je pritegnila in omeni druge, ki so delali na tem področju. Omeni uporabo.

4. **Uporabljaj konkretne primere.** Ne poskušaj biti čim bolj splošen. Primere si najbolje zapomnimo, bolj kot karkoli drugega, razen morda slabih šal. Ne se bati, da boš porabil večino časa za ilustracijo definicij, rezultatov, itd. na konkretnem primeru. (Vračanje na isti primer vedno znova iz druge smeri lahko posluži kot rdeča nit.) Uporabljaj enostavne primere in konkretne posebne primere (npr. če uporabljaš števila po modulu 7 kot primer za končni obseg, potem gotovo povdari da števila po modulu 6 ne predstavljajo končnega obsega in povej zakaj ne.) Uporabi intuitivne definicije namesto tehničnih in zapletenih, ki so pravilne. Izogibaj se podrobnostim.

5. **Ne kritiziraj, in ne pritožuj se.** Tudi če ni obljubljenega projektorja, ali če imaš na voljo premajhno tablo brez gobe, čas, ki ga imaš na voljo pa je razpolovljen, se v nobenem primeru ne pritožuj. (Ne misli, da se te stvari ne dogajajo. Zgodile so se tudi meni, in zlahka bi lahko postregel s še veliko hujšimi primeri, če bi zanje prosil nekaj naključno izbranih kolegov). Pritožbe, četudi upravičene, Te običajno oddaljijo od občinstva. Tvoja napaka je, da nisi načrtoval(a) in se pripravil dovolj podrobno. Ne pomanjšuj svojega dela in ne kritiziraj svoje predstave. Take samokritike so bodisi neupravičene, bodisi nepotrebne. Ponižnost je morda vrlina, vendar ni zabavna za gledanje in Ti nisi poklican(a) za njeno demonstracijo. (Seveda, pa obstaja tudi nevarnost pretirane samohvale.)

6. **Učinkovit zaključek.** Ponovno povdari zakaj je Tvoja tema zanimiva. Kratek povzetek je koristen. Vedno zaključi z nečem, kar si je vredno zapomniti. Domneve in odprta vprašanja povečajo zanimanje.

   Zelo pomembno je pravočasno zaključiti, posebej pred neznanim občinstvom. Oni namreč ne morejo pričakovati, da bodo imeli kmalu priložnost, da Ti povrnejo z enako mero, zato Ti bodo spodrsljaj odpustili težje kot prijatelji. Ko načrtujes svoj nastop, organiziraj snov tako, da se da brez velike zadrege izpustiti nekatere sekcije, če opaziš, da Ti zmanljkuje časa. Na "odru" teče čas pogosto hitreje kot ponavadi. (Hitrejše govorenje/podajanje ni rešitev.) Če si veliko izpustil, ni potrebno tega razlagati svojemu občinstvu (saj bo izledalo, da nisi dobro pripravljen).

Pričakuj vprašanja in si pripravi odogovore nanje.

7. **Vaja dela mojstra.** Vadi svoj nastop, vendar pa se ga ne uči na pamet. Vadi s projektorjem in si meri čas. Uporabljalj opomine (besedo ali dve) na folijah, da boš siguren, da ne pozabiš omeniti pomembnih reči. Pripravi si reference ter material, ki ga lahko razdeliš. Če greš predavat v tuje okolje (na drugo fakulteto ali na konferenco), potem se dogovori pred tem za nastop na kakšnem domačem seminarju. Tudi obleka naredi vtis. Pomembno je dati občutek, da Ti nastop veliko pomeni in da želiš izgledati kar se da dobro.

PISANJE PO TABLI IN PROSOJNICE

Uporabi prosojnice. Pisanje po tabli se običajno izkaže za prepočasno. Govori jasno in glasno ter bodi obrnjen(a) proti občinstvu. Če že uporabljaš tablo, ali pa si z njo le pomagaš, potem naj bo snov dobro organizirana, iz vedno piši (ter se pomikaj) od leve proti desni. Ko uporabljaš projektor, ne stoj pred projekcijo ter pazi na naslednje.

1. **Ne napiši preveč na eno prosojnico.** (Piši na veliko, oziroma uporabljaj velike fonte.) Idealno naj prosojnica vsebuje od ene do treh vrstic ter največ osem vrstic. Za preglednost uporabi dodatno prosojnico.
2. **Uporabi kjučne besede in fraze namesto celih stavkov.** Izogibaj se številnim enačbam in formulam (ne računaj pred občinstvom). Uporabljaj slike, tabele, izpise, modele in okvirje.

   Prosojnice pripravi dovolj zgodaj in jih oštvilči.
3. **Uporabljaj več barv.** Doba črno-bele televizije je že zdavnaj mimo. Modra, zelena, rdeča in vijolična so najbolje vidne. Izogibaj pa se rjavi in oranžni. Uporabi permanentne flomastre (napake lahko popraviš z alkoholom). S nepermanentni flomastri so težave (posebno kadar jih na plaži zalije voda).
4. Če si pomagaš s "strip-tease-om", tj., postopoma odkrivaš snov na vsaki prosojnici, potem si očino stlačil(a) nanjo preveč.
5. Vsebina prosojnice naj ne bo prepis teksta, ki bi ga napisal(a) na tablo, ali članka po katerem si pripravil predavanje. Tudi če uporabljaš projektor, je dobro napisati pomembnejše definicije na tablo, večina občinstva pozabi večino definicij v manj kot desetih minutah.
6. Če boš uporabil(a) eno prosojnico večkrat, potem si raje naredi več kopij namesto, da jo med predavanji živčno iščeš v kupu drugih prosojnic.

   Če je potrebno, uporabi prosojnice, ki se prekrivajo, vendar jih najprej zlepi skupaj, tako da jih lahko enostavno obrneš namesto, da se trudiš z njihovo poravnavo.
7. Nadomesti tanek papir med prosojnicami z običajnimi listi.

LITERATURA

[Go] C.D. Godsil, Giving Talks, manuscript, `http://bilby.uwaterloo.ca`.

[Ga] J.A. Gallian, How to Give a Good Talk, Math Horizons, April 1988.